

Plan wynikowy *Oblicza geografii, zakres podstawowy*

Materiał nauczania	L.g.	Wymagania podstawowe uczeń poprawnie:	Kat.	Wymagania ponadpodstawowe uczeń poprawnie:	Kat.
I. MAPA ŚWIATA					
<ul style="list-style-type: none"> Państwo Elementy państwa Różnice w powierzchni państw Nowe światy – nowe podziały – nowa Europa Dekolonizacja Procesy integracyjne i dezintegracyjne Obszar i granice Polski 	1	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwo, integracja, dezintegracja</i> wskazuje na mapie politycznej świata wybrane państwa i ich stolicy wymienia przykłady największych i najmniejszych państw pod względem powierzchni i liczby ludności wymienia nazwy państw powstałych w Europie po 1989 r. wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską wymienia elementy państwa wyjaśnia różnicę między enklawą i eksklawą wskazuje na mapie politycznej świata przykłady enklaw i eksklaw porównuje powierzchnię państw na podstawie danych statystycznych wymienia nazwy kontynentów objętych procesem dekolonizacji podaje przyczyny dekolonizacji wymienia przykłady terytoriów zależnych podaje przyczyny procesów integracji i dezintegracji państw wymienia regiony świata, w których zachodzą procesy integracji i dezintegracji opisuje położenie i granice Polski opisuje podział administracyjny Polski wymienia nazwy województw Polski 	B C A A A A C C C A B A B A B B A	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany na mapie politycznej świata w różnych okresach historycznych opisuje skutki dekolonizacji analizuje mapę polityczną świata opisuje zmiany na mapie politycznej świata po 1989 r. oraz następstwa tych zmian opisuje na podstawie mapy Polski i danych statystycznych zmiany granic Polski po 1945 r. wyjaśnia kształtowanie się aktualnego podziału politycznego od okresu wielkich odkryć geograficznych przez kolonializm po proces dekolonizacji opisuje ustroje polityczne na świecie wykazuje gospodarcze, społeczne i polityczne skutki integracji i dezintegracji w skali lokalnej, regionalnej i globalnej wykazuje korzyści wynikające z położenia geograficznego Polski analizuje przyczyny integracji i dezintegracji państw uzasadnia, dlaczego niektóre kraje ulegają rozpadowi politycznemu ocenia znaczenie położenia geopolitycznego Polski w Europie i na świecie 	B B C B C B B D C C C D
II. LUDNOŚĆ I URBANIZACJA					
<ul style="list-style-type: none"> Aktualna liczba ludności świata i jej zmiany Udział mieszkańców poszczególnych kontynentów w ogólnej liczbie ludności świata Przyrost naturalny i jego zróżnicowanie na świecie Eksplzja demograficzna – przyczyny i skutki Fazy przejścia demograficznego Zmiany liczby 	8	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, eksplozja demograficzna</i> wymienia czynniki wzrostu liczby ludności na świecie wymienia nazwy najludniejszych kontynentów i wskazuje te kontynenty na mapie świata wymienia nazwy krajów o wysokim i niskim przyroście naturalnym odczytuje z wykresu wartość współczynników urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego w Polsce opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności na poszczególnych kontynentach opisuje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności na świecie odczytuje z mapy tematycznej zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego na świecie wymienia czynniki wpływające na eksplozję demograficzną analizuje wykres przedstawiający model przejścia demograficznego opisuje na podstawie wykresu i danych statystycznych zmiany liczby ludności w Polsce po 1946 r. 	B A C A C C B C A C C	<ul style="list-style-type: none"> oblicza współczynnik przyrostu naturalnego wyjaśnia przyczyny zmian współczynnika przyrostu naturalnego na świecie porównuje na podstawie danych statystycznych współczynnik przyrostu naturalnego w krajach słabo i wysoko rozwiniętych charakteryzuje fazy przejścia demograficznego i epidemiologicznego na przykładach z całego świata wymienia czynniki wpływające na niską wartość przyrostu naturalnego w Polsce wyjaśnia przyczyny dysproporcji między wartością współczynnika przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo analizuje skutki eksplozji demograficznej analizuje skutki ujemnego przyrostu naturalnego w krajach wysoko rozwiniętych opisuje cechy społeczeństw w różnych fazach przejścia demograficznego na wybranych przykładach 	C B C C A B C C B

<p>ludności w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Struktura wieku na świecie • Średnia długość trwania życia na świecie • Starzenie się społeczeństw • Struktura płci, współczynnik feminizacji i maskulinizacji • Struktura demograficzna ludności Polski • Struktura zatrudnienia na świecie, przyczyny i skutki bezrobocia • Czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności na świecie • Bariery osadnicze • Terminy: <i>ekumena, anekumena, subekumena</i> • Zróżnicowanie wskaźnika gęstości zaludnienia • Rozmieszczenie ludności w Polsce • Przyczyny i skutki migracji • Podział i kierunki migracji • Współczesne migracje zagraniczne Polaków • Pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych • Odmiany ludzkie • Zróżnicowanie językowe na świecie • Religie świata • Kręgi cywilizacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura demograficzna, struktura zatrudnienia</i> • wymienia cechy struktury demograficznej • wymienia państwa o różnej średniej długości trwania życia na świecie i wskazuje je na mapie • odczytuje dane z piramidy wieku i płci • definiuje bezrobocie • opisuje strukturę wieku i płci na podstawie danych statystycznych oraz piramidy wieku i płci na wybranych przykładach • odczytuje z mapy średnią długość trwania życia na świecie • omawia przyczyny wzrostu średniej długości trwania życia w Europie • omawia przyczyny starzenia się społeczeństw • charakteryzuje na podstawie piramidy wieku cechy społeczeństwa młodego i starego • charakteryzuje strukturę zatrudnienia ludności w wybranych krajach • wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> • wymienia nazwy obszarów o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia na świecie i wskazuje te obszary na mapie • wymienia na podstawie mapy bariery osadnicze na świecie • odczytuje z danych statystycznych gęstość zaludnienia na kontynentach • omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności na wybranych przykładach • omawia na podstawie mapy gęstości zaludnienia zróżnicowanie rozmieszczenia ludności na świecie • wyróżnia i charakteryzuje obszary o optymalnych i trudnych warunkach do zamieszkania w skali globalnej i regionalnej • opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie ludności w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, reemigracja, saldo migracji</i> • wymienia czynniki migracji na świecie • wymienia przyczyny migracji zagranicznych Polaków • wymienia nazwy krajów, do których migrują Polacy, i wskazuje te kraje na mapie • klasyfikuje migracje i podaje ich przyczyny • odczytuje z wykresu saldo migracji w wybranych krajach świata • wyjaśnia przyczyny ujemnego salda migracji ludności w wybranych krajach • opisuje główne kierunki migracji na świecie • wymienia główne i mieszane odmiany ludzkie i wskazuje rozmieszczenie ich przedstawicieli na mapie • wymienia główne rodziny i grupy językowe na świecie • wymienia główne religie na świecie • wyjaśnia znaczenie terminu <i>mniejszość narodowa</i> • wymienia mniejszości narodowe w Polsce 	<p>B A C C B C C B B C C B C A C B C C A A A C C C C B B C A A B A A B A</p>	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje model przejścia epidemiologicznego na wybranych przykładach • ukazuje zmiany liczby ludności w Polsce • prognozuje zmiany liczby ludności na świecie • przewiduje skutki wzrostu liczby ludności na świecie • formułuje wnioski na podstawie analizy diagramu ilustrującego zmiany współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych latach • wymienia skutki starzenia się społeczeństw • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania współczynnika feminizacji i maskulinizacji w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo • analizuje piramidę wieku i płci ludności Polski • porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych i wykresu • omawia przyczyny bezrobocia na wybranych przykładach • wyjaśnia przyczyny różnych rodzajów bezrobocia • interpretuje piramidę wieku i płci społeczeństwa młodego (rozwojowego), zastojowego i starego (regresywnego) • wykazuje zależność pomiędzy strukturą płci a wiekiem społeczeństwa • porównuje strukturę demograficzną Polski ze strukturą demograficzną w wybranych krajach świata • wykazuje zależność struktury zatrudnienia od poziomu gospodarczego państw • wymienia społeczne i ekonomiczne skutki bezrobocia na świecie • analizuje konsekwencje struktury wieku w społeczeństwach odznaczających się wysokim i niskim odsetkiem dzieci i młodzieży • wymienia sposoby przeciwdziałania bezrobociu na świecie • wyjaśnia, na czym polegają zmiany zachodzące na rynku pracy w skali globalnej i regionalnej, wynikające z rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych • uzasadnia konieczność dostosowania kwalifikacji zawodowych do zmieniających się potrzeb gospodarki w Europie i w Polsce • porównuje gęstość zaludnienia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia • porównuje wartość gęstości zaludnienia w wybranych krajach • opisuje geograficzne czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • wykazuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie • wykazuje zależność pomiędzy liczbą ludności a poziomem rozwoju gospodarczego na danym obszarze • formułuje prawidłowości rządzące rozmieszczeniem ludności na świecie • analizuje skutki dużej lub małej gęstości zaludnienia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo • porównuje saldo migracji w wybranych krajach • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego 	<p>C C D D C A B C C B B C D C D B C A B D C C C B D D D D C C C</p>
---	--	---	--	---

<p>na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zróżnicowanie kulturowe ludności Polski • Kryteria podziału jednostek osadniczych • Charakterystyka osadnictwa wiejskiego • Obszary wiejskie w krajach wysoko i słabo rozwiniętych • Miasta i ich funkcje • Fizjonomia miast • Kryteria wyróżniania miast w Polsce • Typy miast w Polsce • Urbanizacja i dezurbanizacja • Płaszczyzny urbanizacji • Fazy urbanizacji • Wskaźnik urbanizacji • Pozytywne i negatywne skutki urbanizacji • Typy zespołów miejskich • Urbanizacja w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny kulturowego zróżnicowania ludności na świecie • opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę wyznaniową na świecie • opisuje na podstawie mapy zróżnicowanie językowe ludności świata • opisuje na podstawie mapy kręgi cywilizacyjne na świecie • wymienia nazwy regionów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe w Polsce i wskazuje je na mapie • wymienia rodzaje jednostek osadniczych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wieś</i> • wymienia funkcje miast na świecie • wskazuje na mapie świata i Polski największe miasta • wymienia kryteria wyróżniania miast w Polsce • wyjaśnia różnicę między miastem a wsią • podaje przykłady typowych form osadnictwa wiejskiego • opisuje czynniki miastotwórcze i funkcje miast • opisuje na podstawie fotografii typy fizjonomiczne przykładowych miast świata • wymienia i wskazuje na mapie miasta w Polsce liczące powyżej 200 tysięcy mieszkańców • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, zespoły miejskie</i> • wyjaśnia zróżnicowanie procesów urbanizacji na świecie • wymienia płaszczyzny urbanizacji • wymienia czynniki mające wpływ na intensywność urbanizacji • odczytuje na podstawie danych statystycznych wskaźniki urbanizacji w wybranych krajach świata • wymienia nazwy najlepiej i najgłębiej zurbanizowanych województw w Polsce • opisuje przyczyny urbanizacji na świecie • wymienia typy aglomeracji miejskich • wyjaśnia proces dezurbanizacji • wskazuje na mapie świata obszary najsilniej i najgłębiej zurbanizowane oraz największe zespoły miejskie • wymienia fazy urbanizacji 	<p>B C C C C A B A C A B B C C B B A A C A B A B C A</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wpływ ruchów migracyjnych na zmiany liczby ludności na świecie • charakteryzuje współczesne kierunki emigracji Polaków • charakteryzuje czynniki wpływające na atrakcyjność niektórych państw dla imigrantów • opisuje pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych • analizuje główne kierunki migracji we współczesnym świecie • ocenia skutki migracji zagranicznych • charakteryzuje na podstawie mapy zróżnicowanie odmian ludzkich • charakteryzuje różnice między poszczególnymi kręgami kulturowymi na świecie • analizuje zróżnicowanie kulturowe ludności Polski • podaje konsekwencje występowania wielu odmian ludzkich oraz dużego zróżnicowania etnicznego na świecie • wyjaśnia znaczenie kultury i tradycji regionalnych w procesie różnicowania się regionów pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego • wyjaśnia rolę tradycji w rozwoju przedsiębiorczości w państwach Azji Południowo-Wschodniej • podaje przykłady działań, które mogłyby ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, językowego i religijnego na świecie • opisuje typy form osadnictwa wiejskiego • opisuje zmiany w funkcji obszarów wiejskich na wybranych przykładach (np. w Unii Europejskiej, w regionach turystycznych, w państwach rozwijających się) • porównuje miasta typowe dla poszczególnych regionów świata • wymienia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia miast w Polsce • ocenia pozytywne i negatywne skutki życia w mieście • podaje przykłady typów miast odznaczających się podobnymi elementami architektonicznymi i układem przestrzennym • opisuje kryteria wyróżniania miast w Polsce • wyjaśnia szanse i zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i mieszkańców poszczególnych regionów wynikające z procesów przemian zachodzących na terenach wiejskich • opisuje fazy urbanizacji • porównuje i opisuje wskaźniki urbanizacji na świecie i w wybranych regionach • opisuje procesy tworzenia się aglomeracji miejskich oraz ich formy • wykazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a policentryczną • wykazuje przyczyny i skutki ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata • charakteryzuje proces suburbanizacji i reurbanizacji w Polsce • opisuje przyczyny powstawania dzielnic nędzy w krajach słabo rozwiniętych gospodarczo • identyfikuje i wyjaśnia procesy wzrostu liczby ludności oraz ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata 	<p>B C C B C D C C B C B B C A A D B B B B C C C D D C B C</p>
---	---	--	---	--

				<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny powstawania dzielnic nędzy, wzrostu przestępczości, degradacji środowiska przyrodniczego i problemów komunikacyjnych w dużych miastach • proponuje działania, które mogą poprawić jakość życia mieszkańców w dzielnicach nędzy (slumsach, fawelach) 	B D
III. GLOBALNA GOSPODARKA					
<ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie rolnictwa • Przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa • Struktura użytkowania ziemi w wybranych państwach • Plony i zbiory w różnych częściach świata • Obliczanie wielkości plonów • Rolnictwo wysokotowarowe i samozaopatrzeniowe • Sposoby gospodarowania i typy rolnictwa • Skutki rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego • Podział roślin uprawnych • Rozmieszczenie wybranych upraw • Główni producenci wybranych upraw • Uprawy w Polsce • Wykorzystanie gospodarcze zwierząt hodowlanych • Intensywny i ekstensywny chów zwierząt • Rozmieszczenie hodowli zwierząt na 	13	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy obszarów o korzystnych czynnikach rozwoju rolnictwa i wskazuje te obszary na mapie • wymienia czynniki ograniczające rozwój rolnictwa • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura użytkowania ziemi, monokultura, rolnictwo wysokotowarowe, rolnictwo samozaopatrzeniowe</i> • wyjaśnia znaczenie rolnictwa • opisuje na podstawie map warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa na świecie • wymienia pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa • opisuje na podstawie danych statystycznych i wykresu główne cechy struktury użytkowania ziemi • opisuje na podstawie danych statystycznych poziom mechanizacji rolnictwa w wybranych krajach świata • wymienia cechy rolnictwa ekstensywnego i intensywnego • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych na świecie • wymienia czynniki warunkujące rozmieszczenie upraw na świecie • wymienia główne uprawy w Polsce • klasyfikuje rośliny uprawne • podaje przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu obszarów upraw wybranych roślin • wymienia nazwy obszarów upraw wybranych roślin i wskazuje je na mapie świata • wymienia największych producentów wybranych roślin • wyjaśnia znaczenie roślin zbożowych i przemysłowych w Polsce • wymienia cele hodowli zwierząt • wymienia główne gatunki zwierząt hodowlanych w różnych regionach świata • wymienia możliwości gospodarczego wykorzystania wybranych zwierząt hodowlanych • przedstawia czynniki wpływające na hodowlę zwierząt na świecie • omawia na podstawie wykresów pogłowie zwierząt hodowlanych w wybranych krajach • wymienia nazwy regionów hodowli zwierząt i wskazuje je na mapie świata • opisuje główne kierunki produkcji zwierzęcej w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>monokultura leśna, lesistość</i> • wymienia największe kompleksy leśne na Ziemi 	C A B B C A C B A A A C B C A B A A A B C C B B A A C A A C A	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania rolnictwa na świecie • porównuje cechy rolnictwa intensywnego i ekstensywnego na wybranych przykładach • oblicza wielkość plonów na wybranych przykładach • ocenia wpływ wybranych czynników przyrodniczych i społeczno-gospodarczych na zmiany struktury użytkowania ziemi • wykazuje pozytywne i negatywne skutki rolnictwa uprzemysłowionego • analizuje przestrzenne rozmieszczenie sposobów gospodarowania na świecie i w wybranych regionach • wykazuje na wybranych przykładach zależność poziomu produkcji rolnej od warunków pozaprzyrodniczych • porównuje warunki rozwoju rolnictwa w Polsce z warunkami rozwoju rolnictwa w krajach Unii Europejskiej i formułuje wnioski • opisuje główne obszary upraw na świecie • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia obszarów wybranych upraw na świecie • porównuje wielkość produkcji rolniczej w wybranych krajach świata i w Polsce • uzasadnia przyczyny zróżnicowania upraw roślin w wybranych regionach • ocenia zmiany w strukturze zasiewów w Polsce • opisuje główne obszary chowu zwierząt na świecie • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia chowu zwierząt na świecie • porównuje intensywny i ekstensywny chów zwierząt • omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie rozmieszczenia hodowli bydła w różnych regionach • wyjaśnia przyczyny spadku pogłowia zwierząt hodowlanych w Polsce • ocenia strukturę hodowli zwierząt na świecie • ocenia znaczenie chowu zwierząt dla polskiej gospodarki • wykazuje zależność w rozmieszczeniu chowu niektórych gatunków zwierząt hodowlanych od warunków produkcji rolnej (przyrodniczych i pozaprzyrodniczych) • charakteryzuje racjonalną gospodarkę leśną na wybranych przykładach • charakteryzuje zmiany powierzchni lasów na świecie (w wyniku wylesiania i zalesiania) • omawia problemy gospodarki leśnej w Polsce • analizuje skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej na świecie i w Polsce 	B C C D D C D D B B C D D B B C B D D C C B C

<p>świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Struktura i wielkość hodowli zwierząt na świecie • Chów zwierząt w Polsce • Funkcje lasów • Rozmieszczenie lasów na świecie • Gospodarcze wykorzystanie lasów • Skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej • Rozmieszczenie kompleksów leśnych w Polsce • Różnica między rybołówstwem a rybactwem • Pojęcie akwakultury i marikultury • Gospodarcze wykorzystanie wód morskich • Obszary korzystne dla rybołówstwa • Największe łowiska świata • Udział w połowach morskich wybranych krajów świata • Ochrona zasobów morza • Gospodarka morska w Polsce • Rozwój przemysłu • Rewolucje przemysłowe • Kryteria podziału przemysłu • Funkcje i znaczenie przemysłu • Czynniki lokalizacji przemysłu • Zmiany w polskim przemyśle w ostatnim 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje lasów • wymienia na podstawie mapy województwa o największym i najmniejszym zalesieniu w Polsce • przedstawia gospodarcze wykorzystanie lasów • wymienia różnice między rabunkową a racjonalną gospodarką leśną • wymienia kraje na świecie o zróżnicowanej lesistości • opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie głównych kompleksów leśnych w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rybołówstwo, rybactwo, akwakultura i marikultura</i> • wymienia na podstawie danych statystycznych nazwy państw o największych połowach morskich • wymienia nazwy portów rybackich w Polsce • przedstawia podział obszarów morskich na świecie • podaje przykłady wykorzystania oceanu światowego • opisuje na podstawie mapy obszary połowów morskich • porównuje na podstawie danych statystycznych wielkość połowów morskich w Polsce z innymi krajami • wymienia sekcje i działy przemysłu • wymienia funkcje przemysłu • wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu • wymienia najlepiej rozwijające się działy produkcji przemysłowej w Polsce • przedstawia znaczenie przemysłu • omawia na wybranych przykładach czynniki lokalizacji przemysłu • wymienia na podstawie danych statystycznych nazwy krajów o największej produkcji przemysłowej w wybranych dziedzinach i wskazuje te kraje na mapie • charakteryzuje na podstawie wykresu udział przemysłu w tworzeniu PKB w wybranych krajach • przedstawia na podstawie danych statystycznych i wykresu strukturę produkcji przemysłowej w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>okręg przemysłowy, ośrodek przemysłowy</i> • wymienia na podstawie mapy nazwy okręgów przemysłowych na świecie • wymienia cechy okręgu przemysłowego • wymienia rodzaje okręgów przemysłowych na świecie i lokalizuje je na mapie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>restrukturyzacja, modernizacja, deglomeracja przemysłu</i> • wymienia branże przemysłu high-tech • wymienia na podstawie mapy regiony, w których rozwija się przemysł high-tech • wymienia cechy restrukturyzacji i modernizacji przemysłu 	<p>C B A A C B C A B B C C A A A A B B C C C C B B C C A C B A C A A B</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady pozytywnego i negatywnego gospodarowania zasobami leśnymi • wykazuje przyczyny rabunkowej gospodarki leśnej na wybranych przykładach • uzasadnia potrzebę ochrony zasobów leśnych oraz formułuje wnioski • charakteryzuje cechy gospodarki morskiej • porównuje udział oceanów w światowych połowach • omawia problemy gospodarki morskiej w Polsce • analizuje zagrożenia wynikające ze zbyt intensywnej eksploatacji zasobów morskich • uzasadnia potrzebę współdziałania państw w zakresie ochrony zasobów morskich • omawia różnice między przymusową, związaną i swobodną lokalizacją przemysłu • podaje przykłady lokalizacji przymusowej, związanej i swobodnej • charakteryzuje rewolucje przemysłowe • wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w polskim przemyśle w ostatnim 30-leciu • wyjaśnia związki między lokalizacją przemysłu a warunkami naturalnymi, rynkiem zbytu, szlakami komunikacyjnymi i potencjałem ludzkim • analizuje przyczyny prywatyzacji i restrukturyzacji przemysłu w Polsce • wyjaśnia udział i znaczenie inwestycji zagranicznych w Polsce • ocenia skutki procesu restrukturyzacji i modernizacji przemysłu na świecie i w Polsce • charakteryzuje na podstawie mapy czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych • omawia strukturę gałęziową przemysłu w wybranych okręgach • wymienia pozytywne i negatywne skutki koncentracji przemysłu • ocenia politykę państw wysoko rozwiniętych gospodarczo dotyczącą restrukturyzacji okręgów przemysłowych • charakteryzuje formy przestrzenne przemysłu high-tech (technopolie, klastry, dystrykty przemysłowe) • charakteryzuje wybrany ośrodek high-tech • wymienia przykłady najszybciej rozwijających się gałęzi nowoczesnego przemysłu • analizuje na podstawie mapy udział produktów wysokiej technologii w eksporcie artykułów przemysłowych w wybranych krajach • opisuje wpływ przemysłu wysokich technologii na rozwój gospodarczy państw • uzasadnia korzyści wynikające z rozwijania nowoczesnych gałęzi przemysłu • wymienia czynniki wpływające na strukturę energii w danym kraju • analizuje bilans energetyczny świata • charakteryzuje i ocenia zróżnicowanie i zmiany struktury wykorzystania surowców energetycznych na świecie 	<p>B D D C C B C C B B C B B B B C B D C B A D C C A C B A C D</p>
--	--	--	---	--

<p>30-leciu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwestycje zagraniczne w Polsce • Rodzaje okręgów przemysłowych i ich lokalizacja na mapie świata • Czynniki lokalizacji przemysłu • Restrukturyzacja i modernizacja przemysłu • Deglomeracja przemysłu • Przemysł high-tech i jego występowanie • Czynniki lokalizacji przemysłu high-tech • Formy organizacji przestrzennej przemysłu high-tech • Źródła energii na świecie • Zmiany w bilansie energetycznym • Nieodnawialne surowce energetyczne • Produkcja energii elektrycznej na świecie • Przemysł energetyczny w Polsce • Typy elektrowni • Alternatywne źródła energii • Wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii na świecie • Usługi i jego działy • Definicja i podział komunikacji • Podział transportu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy przemysłu wysokiej technologii • wymienia czynniki lokalizacji przemysłu high-tech • opisuje rozmieszczenie ośrodków high-tech na świecie • wymienia źródła energii na świecie • wymienia nazwy surowców energetycznych • wymienia największych producentów surowców energetycznych • wymienia główne surowce energetyczne w Polsce • przedstawia na podstawie mapy rozmieszczenie surowców energetycznych na świecie • opisuje znaczenie surowców energetycznych • wymienia nazwę organizacji skupiającej największych eksporterów ropy naftowej • odczytuje z wykresu zmiany w bilansie energetycznym świata • odczytuje na podstawie wykresów udział wybranych krajów w światowej produkcji energii elektrycznej • lokalizuje na mapie surowce energetyczne w Polsce • wymienia typy elektrowni • wymienia odnawialne źródła energii • wymienia nazwy różnych typów elektrowni w Polsce • wymienia zalety i wady różnych rodzajów elektrowni • wymienia i lokalizuje na mapie obszary występowania różnych typów elektrowni • wyjaśnia znaczenie odnawialnych źródeł energii elektrycznej dla gospodarki • lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłone i wodne • wyjaśnia znaczenie usług • wymienia rodzaje usług • wymienia działy komunikacji • klasyfikuje różne rodzaje transportu • wyjaśnia znaczenie usług we współczesnej gospodarce • wykazuje znaczenie transportu • opisuje zróżnicowanie sieci transportowej na świecie • opisuje działy łączności • wyjaśnia znaczenie terminu <i>infrastruktura transportowa</i> • wymienia czynniki rozwoju transportu • wymienia na podstawie mapy nazwy głównych portów morskich oraz wskazuje główne szlaki transportu morskiego • wymienia na podstawie mapy nazwy regionów o największej gęstości dróg kołowych na świecie • opisuje znaczenie poszczególnych rodzajów transportu lądowego na świecie • opisuje na podstawie mapy przestrzenne zróżnicowanie gęstości sieci dróg kołowych i sieci kolejowej na świecie • opisuje znaczenie transportu wodnego i lotniczego • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne,</i> 	<p>A C A A A C C A B C C A A A C B C B A A C B C B B A C C B C B B</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zjawisko uzależnienia produkcji energii na świecie od źródeł zaopatrzenia surowców nieodnawialnych • wyjaśnia twierdzenie, że ropa naftowa rządzi światem • analizuje strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce • wymienia skutki eksploatacji i wykorzystywania tradycyjnych surowców energetycznych • prognozuje zmiany w bilansie energetycznym świata do 2050 r. • uzasadnia konieczność racjonalnej gospodarki surowcami energetycznymi i energią • wykazuje korzyści z wykorzystywania niekonwencjonalnych źródeł energii • ocenia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki atomowej • przedstawia problemy przemysłu energetycznego w Polsce • ocenia możliwości wykorzystania w Polsce źródeł energii odnawialnej • ocenia rolę nowoczesnych usług komunikacyjnych w funkcjonowaniu gospodarki i w życiu codziennym • opisuje na podstawie wykresu dostęp do internetu w wybranych krajach świata • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania udziału sektora usług w tworzeniu dochodu narodowego na świecie • uzasadnia, że wielkość zatrudnienia w usługach jest jednym z mierników poziomu rozwoju gospodarczego • wyjaśnia znaczenie łączności w funkcjonowaniu polskiej gospodarki • wyjaśnia przyczyny, które zadecydowały o stanie sieci transportowej w poszczególnych państwach, • charakteryzuje wady i zalety różnych rodzajów transportu • omawia znaczenie nowoczesnych terminali w rozwoju regionów • omawia zmiany zachodzące w kierunkach i natężeniu ruchu osób i towarów na świecie oraz w wybranych regionach • charakteryzuje główne problemy transportu w Polsce • charakteryzuje wybrane obszary intensywnie zagospodarowane turystycznie • identyfikuje pozytywne i negatywne skutki rozwoju turystyki dla gospodarki i środowiska przyrodniczego • opisuje atrakcje turystyczne wybranych regionów świata • wyjaśnia przyczyny zmian kierunków wyjazdów turystycznych Polaków • ocenia atrakcyjność turystyczną Polski • wykazuje potrzebę ochrony walorów turystycznych • opisuje turystykę jako źródło dochodu ludności 	<p>D B C A D D D D C D C D C D C B B B C B C D B B D D B</p>
---	--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Zróżnicowanie sieci transportowej • Rola łączności • Transport samochodowy, kolejowy i przesyłowy na świecie • Transport morski i śródlądowy na świecie • Transport lotniczy na świecie • Wady i zalety różnych rodzajów transportu • Problemy transportu w Polsce • Rodzaje turystyki • Czynniki rozwoju turystyki • Ruch turystyczny w wybranych państwach • Pozytywne i negatywne skutki rozwoju turystyki • Atrakcyjność turystyczna wybranych regionów na świecie • Wyjazdy turystyczne Polaków 		<p><i>infrastruktura turystyczna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje turystyki • wymienia przyczyny rozwoju turystyki • wyjaśnia znaczenie turystyki w gospodarce państw świata • klasyfikuje turystykę wg różnych rodzajów kryteriów • charakteryzuje rodzaje turystyki • wymienia nazwy regionów o wysokich walorach turystycznych i wskazuje te regiony na mapie 	A A B C C C		
--	--	---	----------------------------	--	--

IV. GLOBALNE PROBLEMY

<ul style="list-style-type: none"> • Klasyfikacja wskaźników społeczno-gospodarczych • Przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • Porównanie wskaźników społeczno-gospodarczych • Cechy państw 	7	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>produkt krajowy brutto (PKB)</i> • wymienia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • odczytuje z tabeli wybrane wskaźniki społeczno-gospodarcze na danym obszarze • opisuje wskaźniki społeczno-gospodarcze na danym obszarze • porównuje na podstawie mapy i danych statystycznych produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w wybranych krajach • charakteryzuje wskaźnik rozwoju społecznego (HDI) • odczytuje z mapy zróżnicowanie wskaźnika HDI w wybranych krajach • wymienia i wskazuje na mapie politycznej świata przykłady państw wysoko, średnio i słabo rozwiniętych gospodarczo • wyróżnia na podstawie mapy regiony bogate i biedne 	B A C B C C C C C	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje państwa na podstawie analizy wskaźników społeczno-gospodarczych • porównuje wybrane kraje świata pod względem wartości PKB na 1 mieszkańca (tys. USD) oraz wskaźnika HDI • dostrzega zależności między wskaźnikami PKB i HDI • wyjaśnia przyczyny dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionów świata • opisuje skutki nierównomiernego rozwoju państw • analizuje działania państw bogatych i organizacji międzynarodowych mających na celu zniwelowanie różnic pomiędzy najbogatszymi i najbiedniejszymi krajami • proponuje sposoby zmniejszenia nierówności w rozwoju społeczno-gospodarczym świata 	C C D B B C D
--	---	--	---	---	---------------------------------

<p>wysoko, średnio i słabo rozwiniętych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bogata Północ i biedne Południe • Skutki nierównomiernego rozwoju państw • Działania państw i organizacji międzynarodowych na rzecz zmniejszenia nierówności w rozwoju społeczno-gospodarczym krajów • Przyczyny niedożywienia i głodu • Obszary głodu i niedożywienia • Poziomy wyżywienia • Zielona rewolucja • Działania państw i instytucji międzynarodowych mających na celu zwalczanie głodu • Przyczyny globalizacji • Płaszczyzny globalizacji • Przejawy globalizacji • Otwartość polityczna i indeks globalizacji • Pozytywne i negatywne skutki globalizacji • Cele integracji • Przykłady integracji politycznej, militarnej i gospodarczej na świecie • Handel międzynarodowy • Bilans handlowy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje cechy krajów o różnym poziomie rozwoju na wybranych przykładach • określa na podstawie mapy i danych statystycznych, które regiony zalicza się do bogatej Północy, a które – do biednego Południa • wymienia czynniki wpływające na nierównomierny dostęp do żywności • wymienia na podstawie mapy kraje o niedoborze i nadprodukcji żywności • opisuje przyczyny głodu i niedożywienia • odczytuje z wykresu strukturę niedożywienia w wybranych regionach świata • wskazuje na mapie świata regiony głodu i niedożywienia • wymienia nazwy organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów, w których występuje zjawisko głodu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>globalizacja</i> • wymienia przyczyny globalizacji • wymienia płaszczyzny globalizacji • podaje przykłady procesów globalizacji • wymienia korzyści wynikające z rozwoju procesu globalizacji • wymienia nazwy największych korporacji na świecie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>integracja międzynarodowa, handel zagraniczny, import, eksport, bilans handlu zagranicznego</i> • wymienia płaszczyzny integracji międzynarodowej • wymienia nazwy wybranych organizacji międzynarodowych • opisuje cele integracji w skali globalnej i regionalnej • wyjaśnia znaczenie handlu międzynarodowego • wyjaśnia, co składa się na bilans handlu zagranicznego • wymienia na podstawie diagramów głównych światowych eksporterów i importerów • wymienia na podstawie mapy nazwy euroregionów na obszarach przygranicznych Polski • wyjaśnia znaczenie terminu <i>terroryzm</i> • wymienia źródła konfliktów na świecie • podaje przykłady wybranych konfliktów zbrojnych • opisuje przyczyny konfliktów zbrojnych • wskazuje na mapie świata najważniejsze obszary konfliktów zbrojnych i zamachów terrorystycznych 	<p>B C A C B C C A B A A A A B A B B C C C B A B B B C</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje poziomy wyżywienia na świecie • wyjaśnia, z czego wynikają różnice w wielkości i strukturze spożycia żywności na świecie • wyjaśnia przyczyny otyłości na świecie • wyjaśnia, na czym polegała zielona rewolucja • wykazuje zależność poziomu wyżywienia ludności od warunków rozwoju rolnictwa • analizuje skutki głodu i niedożywienia na świecie • wyjaśnia skutki zielonej rewolucji • wyjaśnia skutki otyłości jako choroby cywilizacyjnej • ocenia i projektuje różne formy pomocy państwa i organizacji pozarządowych państwom i regionom dotkniętym głodem • ocenia skuteczność działań organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów dotkniętych głodem • opisuje procesy globalizacji na świecie oraz ich wpływ na rozwój regionalny i lokalny • charakteryzuje wielkie korporacje i ich rolę w procesie globalizacji • omawia pozytywne i negatywne skutki procesu globalizacji • podaje i analizuje przyczyny sprzeciwu wobec globalizacji • analizuje korzyści, jakie osiągają kraje średnio i słabo rozwinięte gospodarczo z lokalizacji filii międzynarodowych koncernów na ich terenie • uzasadnia na dowolnych przykładach, że Polska jest objęta procesem globalizacji • przedstawia korzyści wynikające ze współpracy międzynarodowej • analizuje znaczenie ONZ • charakteryzuje organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Polska • wymienia nazwy euroregionów na obszarach przygranicznych Polski • wyjaśnia znaczenie współpracy międzynarodowej na szczeblu krajowym i regionalnym • wyjaśnia na wybranych przykładach przyczyny procesów integracyjnych i ich skutki gospodarcze, społeczne i polityczne • analizuje pozytywne i negatywne skutki integracji europejskiej • uzasadnia, że integracja polityczna i gospodarcza jest korzystna dla krajów zrzeszonych w poszczególnych organizacjach • opisuje miejsce i charakter wybranych zamachów terrorystycznych w XXI w. • opisuje skutki terroryzmu • wymienia skutki konfliktów zbrojnych • opisuje wybrany konflikt zbrojny, podając strony konfliktu, jego przebieg i przyczyny • wyjaśnia, w jaki sposób społeczność międzynarodowa może zapobiec istniejącym lub potencjalnym konfliktom zbrojnym • ocenia i projektuje różne formy pomocy państwa i organizacji pozarządowych państwom i regionom dotkniętym konfliktami zbrojnymi 	<p>B B B B D C B B D D B C B C C D C C C A B B C D B B A B B D</p>
---	---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> Wybrane organizacje międzynarodowe Pozytywne i negatywne skutki integracji europejskiej Współpraca międzynarodowa na szczeblu lokalnym i regionalnym Przyczyny konfliktów zbrojnych Skutki konfliktów Przykłady konfliktów zbrojnych po II wojnie światowej Zamachy terrorystyczne w XXI w. 					
---	--	--	--	--	--

V. RELACJE CZŁOWIEK – ŚRODOWISKO

<ul style="list-style-type: none"> Środowisko przyrodnicze a środowisko geograficzne Wpływ rolnictwa na środowisko Wpływ przemysłu na środowisko Wpływ transportu na środowisko Skutki wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze Zrównoważony rozwój Filary zrównoważonego rozwoju Zmiana relacji człowiek – środowisko Sposoby ochrony przyrody Międzynarodowe formy ochrony przyrody 	2	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>środowisko przyrodnicze, środowisko geograficzne, antropopresja</i> wymienia przyczyny antropopresji wymienia nazwy obszarów o dużej antropopresji wymienia przejawy antropopresji związanej z rozwojem rolnictwa opisuje wpływ przemysłu i transportu na środowisko przyrodnicze wymienia czynniki wpływające na niedobór wody na świecie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekorozwój, recykling, rekultywacja</i> rozdziela formy ochrony przyrody w Polsce wymienia nazwy parków narodowych w Polsce przedstawia koncepcję zrównoważonego rozwoju charakteryzuje filary zrównoważonego rozwoju omawia na podstawie schematu działania związane z recyklingiem 	<p>B</p> <p>A</p> <p>A</p> <p>A</p> <p>B</p> <p>A</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>A</p> <p>C</p> <p>C</p> <p>B</p>	<ul style="list-style-type: none"> opisuje efekt cieplarniany i mechanizm powstawania dziury ozonowej opisuje przyczyny zachodzących współcześnie globalnych zmian klimatu (ocieplenia globalnego) charakteryzuje obszary niedoboru i nadmiaru wody na świecie i określa przyczyny tego zróżnicowania wymienia działania człowieka przyczyniające się do deficytu zasobów wody na świecie projektuje działania stosowane w sytuacjach braku lub niedoborów wody w różnych strefach klimatycznych wymienia skutki wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze ocenia rozwiązania podejmowane w skali globalnej i regionalnej zapobiegające ocieplaniu się klimatu formułuje problemy wynikające z eksploatacji zasobów odnawialnych i nieodnawialnych opisuje działania podejmowane na rzecz odbudowania równowagi ekologicznej wymienia nazwy międzynarodowych form ochrony przyrody analizuje zmiany relacji człowiek – środowisko proponuje sposoby ochrony przyrody przewiduje globalne przyrodnicze i pozaprzyrodnicze skutki zakłóceń równowagi ekologicznej proponuje sposoby działań na rzecz zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym wykazuje na przykładach, że zbyt intensywne wykorzystanie rolnicze gleb oraz nieumiejętne zabiegi agrotechniczne powodują w wielu częściach świata degradację gleb, co w konsekwencji prowadzi do spadku produkcji żywności, a w niektórych regionach świata do 	<p>C</p> <p>C</p> <p>C</p> <p>A</p> <p>D</p> <p>A</p> <p>D</p> <p>D</p> <p>B</p> <p>A</p> <p>C</p> <p>D</p> <p>D</p> <p>D</p> <p>D</p> <p>D</p>
--	---	---	---	---	---

<ul style="list-style-type: none">• Działania na rzecz ochrony przyrody w Polsce			<p>ubóstwa i głodu</p> <ul style="list-style-type: none">• wykazuje na przykładach pozaprzrodnicze czynniki zmieniające relacje człowiek – środowisko przyrodnicze (rozszerzanie udziału technologii energooszczędnych, zmiany modelu konsumpcji, zmiany poglądów dotyczących ochrony środowiska)	D
--	--	--	---	---